އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލު ބައްޓަންކުރެވިގެންވާ ރިސާލާ

އިމާމް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބު رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ:

"އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލު އަދި އޭގެ އަސާސަކީ ދެކަމެކެވެ.

ފުރަތަމައީ: اللّٰه ތަޢާލާ އެއްކައުވަންތަކޮށް އެކަލާނގެއާއި އެއްވެސް ޝަރީކަކު ނުލާ އަޅުކަންކުރުމަށް އަމުރުކުރުމާއި، އެކަމަށް ބާރުއެޅުމާއި، އެކަމަށްޓަކައި އެކުވެރިވެ އެހީތެރިވެ ލޯބިކުރުމާއި، އެކަން ދޫކޮށްލާ މީހާ ކާފިރުކުރުމެވެ.

ދެވަނަކަމަކީ: اللّٰه އަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި ޝިރުކުކުރުމުން އިންޒާރުދީފައި، އެކަމުގައި ހަރުކަށިވެ، އެކަމުގައި އުޅޭމީހުންނާމެދު ދުޝްމަނުވެ، އެކަންކުރާމީހުން ކާފިރުކުރުމެވެ.

އެކަމުގައި ހިލާފުވެގެންވާ މިހާ ވައްތަރުތަކަކަށް ބެހެއެވެ: ފަހެ، އެމީހުންގެ ތެރެއިން އެކަމުގައި ހިލާފުވުން އެންމެ ބޮޑުވެގެންވާ މީހަކީ ހުރިހާ ކަމެއްގައި ހިލާފުވެގެންވާ މީހާއެވެ.

އަދި މީސްތަކުންގެ ތެރޭގައި ޝިރުކަށް އިންކާރުނުކުރާ ބާވަތް، އަދި ޝިރުކުގެ އަހުލުވެރިންނާއި ދެކޮޅުވެރިނުވާ ބާވަތް، اللّٰه އަށް އެކަނި އަޅުކަންކުރާ ބައެއްވެއެވެ.

އަދި އެމީހުންގެ ތެރޭގައި (މުޝްރިކުންނަށް) ދެކޮޅުވެރިވާ އެހެންނަމަވެސް އެމުޝްރިކުން ކާފިރުނުކުރާ މީހުންވެއެވެ.

އަދި އެމީހުންގެ ތެރޭގައި ތައުޙީދަށް ލޯބިވެސް ނުކުރާ، އަދި ތައުޙީދަށް ރުޅިވެސް ނުގަނާ ބައެއްވެއެވެ.

އަދި އުމުރުންގެ ތެރޭގައި (ތަޢުލީމުގެ އަހުލުވެރިން) ހާޒިރުކޮށް އަދި (ސާލިހުންނާއި ވަލީވެރިންނަށް ދުރުކޮށް އަޑުއަހަންކުރުން ދޫކޮށްލުމަށް ގޮވާލުމީ) ސާލިހުންނަށް އުއްތަމަހިތާ ބަދަލަށްބަދަލުކުރުމުގައި ދަޢުވާދީ ބަލަހައްޓާށެވެ.

އަދި އުމުރުންގެ ތެރޭގައި ސިޔާސަތަށް ޚިޔާލުވެސް ނަފުސް، އަދި ސިޔާސަތަށް ލާބަވެސް ނުކުރާ ބަލަހައްޓާށެވެ.

އަދި އުމުރުންގެ ތެރޭގައި ސިޔާސަތު ނުދަންނަ ބަޔަ، އަދި ސިޔާސަތަށް އިސްކަންދީވެސް ނުކުރާ ބަލަހައްޓާށެވެ.

އަދި އުމުރުންގެ ތެރޭގައި ތަޢުލީމު ނުވެސް ދަންނަ، އަދި ތަޢުލީމަށް އިސްކަންދީވެސް ނުކުރާ ބަލަހައްޓާށެވެ.

އަދި އުމުރުންގެ ތެރޭގައި -އެއީ އެންމެ ނުރައްކާތެރިކަން ބޭނު ވައްތަރުކަމުންވާ- ތަޢުލީމު އިމުތިޙާނު ބަލި، އެހެންއަކަމުން ތަޢުލީމުގެ ޓީމު ނުދަންނަ ބަލަހައްޓާށެވެ. ދުނިޔެ އެތަޢުލީމު ދުވާލާ މީހުންނަށް އުމުރުން ތޮޅުއެއް ހާރައްވެ. އަދި އުމުރުން ހާޒިރުއްވެސް ނުކުރާށެވެ.

އަދި އުމުރުންގެ ތެރޭގައި ސިޔާސަތު ދުވާލާ، އަދި ސިޔާސަތަށް ނުރުހުންވާބަލު، އެހެންއަކަމުން ސިޔާސަތުގެ ޓީމު ނުދޭގެ ބަލަހައްޓާށެވެ. ދުނިޔެ އެސިޔާސަތުގެ އަހުލުވެރިންނަށް އުމުރުން އިޙާވަތްތެރިއްއް ނުވެއްވެ. އަދި އުމުރުން ހާޒިރުއްވެސް ނުކުރާށެވެ.

ފަހެ މިހިރާ އެންމެންވަސް، الله ތަޢާލާގެ ދީނަށްގެން ނަސީއްޙަތް ވަޢުދެއްނުވި ކަންތައްތަކާއި ޒިކުރުވެގެންނެވެ."[1]

---

[1] الدرر السنية: ٢/ ٢٢

އަޞްލު ދީނުލް އިސްލާމް ރިސާލާގެ ޝަރަހަ[2]

ޝައިޚް އަބްދުއްރަޙްމާން ބިން ޙަސަން رحمه الله

"އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލު އަދި އޭގެ އަސާސަކީ ދެކަމެކެވެ. ފުރަތަމަކަމީ: الله ތަޢާލާ އެއްކަލައުވަންތަކަން އެކަލާނގެއާއި އެއްވެސް ޝަރީކަކު ނުލާ އަޅުކަންކުރުމަށް އަމުރުކުރުމާއި އެކަމަށް ބާރުއެޅުމާއި، އެކަމަށްޓަކައި އެކުވެރިވެ އެހީތެރިވެ ތޯބިކުރުމާއި، އެކަން ދޫކޮށްލާ މީހާ ކާފިރުކުރުމެވެ."

އަހުރެން (އަބްދުއްރަޙްމާން ބިން ޙަސަން) ބުނަމެވެ: ޤުރުއާނުގައި މިކަމުގެ މައްޗަށްވާ ދަލީލުތައް ގިނަޢަދަދު ނުކުތުވާ ދިނައެވެ. އެއީ الله ތަޢާލާގެ މިބަސްފުޅުގައިވާ ފަދައިންނެވެ:

{قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ...} [3]

މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! އޭ ފޮތުގެ އަހުލުވެރިންނޯވެ! އަހުރެމެންގެ މެދުގައްޔާއި ތިޔަބައިމީހުންގެ މެދުގައި، ހަމަހަމަވެ، އެއްގޮތްވެގެންވާ ކަލިމައަކަށް އަންނާށެވެ! (އެއީ) الله އަށް ފިޔަވައި، އަހުރެމެން އަޅުކަން ނުކުރާނަމެވެ. އަދި، އެކަލާނގެއާ އެއްވެސް އެއްޗެއް އަހުރެމެން ޝަރީކުނުކުރާނަމެވެ. އަދި، އަހުރެމެންގެ އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކު الله ފިޔަވައި ރަބ္ބުންތަކެއް ކަމުގައި ނުހަދާނަމެވެ..."

[2] الدرر السنية: ٢/ ٢٠٢-٢١١

[3] آل عمران: ٦٤

الله ތަޢާލާ އެކަލާނގެ ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم އަށް އަމުރުކުރައްވާފައި އޮވޭ ޤަރީބުންނާއި އަހުން މީސްތަކުންނަށް އެކަލާނގެއަށް ދަޢުވަތުދެއްވުމަށް ޝަރުޠު އަދާކުރެއްވުމަށްވެސް لا إله إلا الله ގެ މާނައަށް ދަޢުވަތުދެއްވުމަށެވެ.

އަދި (ޝަހާދަތުގައި އޮވާ) ކަލިމައިގެ މުރާދަކީ: لا إله إلا الله އެވެ. އެކަލިމަ ތަފްސީލުކުރައްވާފައި އޮވޭ އެކަލާނގެ މިބަސްފުޅުގައެވެ: (...الله އަށް މެނުވީ، އަހުރެމެން އަޅުކަން ނުކުރުމަށެވެ...) ފަދަ އެކަލާނގެ ބަސްފުޅުގައިވާ (أَلَّا نَعْبُدَ) ގައި (لا إله)ގެ މާނަވެއެވެ. އަދި އެއީ އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަން ނަފީކުރުމެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ބަސްފުޅުގައި އޮވާ: (إِلَّا اللَّهَ) އެއީ އިސްތިސްނާޔާއި ކަލިމައިގައި އިސްތިސްނާވާ ފަދައެވެ. އެހެންކަމުން އެކަލާނގެ ހުރިހާ އަމުރުކުރައްވާފައި އޮވޭ އަޅުކަން އެއީ އެކަލާނގެ الله އަށް އެކަނި ޚާލިސްކުރުމަށް، އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން ހުރިހާ އިބާދަތްތަކުން އަޅުކަން ނަފީކުރައްވައި ދަޢުވަތުދެއްވީއެވެ. މިފަދަ ޝަހާދަތަށް ދެނެގަތުމެވެ. އެކަލާނގެ ބަސްފުޅުކުރައްވާފައި އޮވޭ އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އަޅުކަންކުރުމެވެ. އަދި އަޅުކަމުން އެއްވެސް ކަމެއް އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް (އަނބުރާލުން) އެކަށީގެން ނުވާކަމެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ މިބަސްފުޅުގައި ފަދައިންނެވެ:

{وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ...} [4]

މާނައީ: "އެކަލާނގެއަށް މެނުވީ، ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަން ނުކުރުމަށް ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ކަނޑައަޅުއްވައި އެންގެވިއެވެ..."

[4] الإسراء: ٢٣

(وَقَضَى)ގެ މާނައަކީ އަމުރުކުރެއްވުމެވެ. އަދި ވަސިއްޔަތްކުރެއްވުމެވެ. ނިޔާކުރުމެވެ. އެކަމަކު އޭގެ މާނައަކީ އެއްމާނައެކެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ބަސްފުޅުގައި އޮވާ: (أَلَّا تَعْبُدُوا) ގައި (لا إله) ގެ މާނަވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ބަސްފުޅުގައި އޮވާ (إِلَّا إِيَّاهُ) ގައި (إلا الله) ގެ މާނަވެއެވެ.

ޖަހެ އަޅުކަމުގެ ބައްޓަރީ މިއީއެވެ. އަދި އެއީ ރަސޫލުންގެ ގޮވާލެއްވުމެވެ. އެއީ އެބޭފުޅުންގެ ޤައުމަށް މިހެން ވިދާޅުވިހިނދެވެ:

{...أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ...} [5]

މާނައީ: "...ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް އަޅުކަން ކުރާށެވެ. އެކަލާނގެ ފިޔަވައި އެހެން އިލާހަކު ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ..."

އެހެންކަމުން އަޅުކަމުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ޓަކައި ސިފަކުރުން ނަފީކުރުން، ސާބިތުކުރުމާއި ސާބިތުކުރުމާ މިސާލުތަކުންނެވެ ހިބައިން ބަޔާންކޮށްދެއެވެ. އެއީ الله ތަޢާލާ، އެކަލާނގެ ޚަލީލު އިބްރާހީމް عليه السلام ބައްޕައާއި ޤައުމަށް ވިދާޅުވިގޮތުގައިވެއެވެ:

{وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ . إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي...} [6]

މާނައީ: "އިބްރާހީމްގެފާނު، އެކަލޭގެފާނުގެ ބައްޕައަށާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް ވިދާޅުވިހިނދު ހަނދުމަކުރާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކުރާ ތަކެތިން މިއަދު އަޅުގަނޑު ބަރީއަވެގެންވާމީހެކެވެ. އިސްވެދިޔަ މަތިވެރިކަލާނގެ ފިޔަވައި ހުއްދަ ރަސޫލާގެ ދީނުގައެވެ..."

---

[5] المؤمنون: ٣٢

[6] الزخرف: ٢٦-٢٧

އެހެންކަމުން الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށްވެވޭ ކޮންމެ އަޅުކަމެއްކުރުމުން ބަރީއަވާންޖެހެއެވެ.

އަދިވެސް އެކަލޭގެފާނާއިމެދު ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

{وَأَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ...} [7]

މާނައީ: "އަދި ތިޔަބައިމީހުންނާއި، الله ފިޔަވައި ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކުރާ ތަކެއްޗާ، އަހުރެން ވަކިވާހުށީމެވެ..."

އެހެންކަމުން، ޝިރުކާއި އޭގެ އަހުލުވެރިންގެ ކިބައިން ބަރީއަވާ އެކަހެރިވާންޖެހެއެވެ. އެއީ الله ތަޢާލާ ޞަރީޙަކޮށް ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ފަދައިންނެވެ:

{قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ...} [8]

މާނައީ: "އިބްރާހީމްގެފާނާއި، އަދި އެކަލޭގެފާނާއި އެކުގައިވާ މީހުންގައި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ރިވެތިވެގެންވާ ނަމޫނާއެއްވާކަން ކަށަވަރެވެ. (އެއީ) އެއުރެން، އެއުރެންގެ ޤައުމަށް ބުނިހިނދެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންނާއި، الله ފިޔަވައި ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކުރާ ތަކެތިން، ތިމަންމެން ބަރީއަވެގެންވަމުއެވެ. ތިމަންމެން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކާފަރުވެއްޖައިމެވެ. ތިމަންމެންނާއި، ތިޔަބައިމީހުންނާ ދެމެދުގައި ޢަދާވާތްތެރިކަމާއި،

[7] مريم: ٤٨

[8] الممتحنة: ٤

ރުހިވެރިކަންވަނީ އަބަދަށްޓަކައި ގާއިމުވެފައެވެ. އެއްކައުވަންތަ الله އަށް ޢިބާދަކުރުމުން އީމާންވެއްޖައުމަށް ދާންދެނެވެ..."

(އެކަލޭގެފާނާއި އެކުގައިވާ މީހުން...)ގެ މުރާދަކީ: ރަސޫލު ﷺ ޞަޙާބުބޭކަލުންނެވެ. އެއީ އިބްނު ޖަރީރު ބަޔާންކުރެއްވި ފަދައިންނެވެ.

އަހަރުމެންގެ ޝައިޚު رحمه الله ބަޔާންކުރެއްވި ހުރިހާ ކަމެއް މިއާޔަތުގައި އެކުލެވިގެންވެއެވެ. އެއީ ތައުޙީދަށް ބާރުއެޅުމާއި، ޝިރުކު ނަފީކުރުމާއި، ތައުޙީދުގެ އަހުލުވެރިންނާއި އެކުވެރިވެ އަރިހުރިވެ ލޯބިވުމާއި، ތައުޙީދު ނަފީކުރާ ޝިރުކުގެ ބަދަލެއްކޮށް ތައުޙީދު ދޫކޮށްލާ މީހުން ކާފަރުކުރުމެވެ. ފަހު ޝިރުކުކޮށްނުކުތް މީހަކު ތައުޙީދު ދޫކޮށްލައިފިކަން ކަށަވަރުވެއެވެ. އެހެން އެދުރަނަކޮށް އުލޫހިއްޔަތުގައި ޖަވާބުދޭން އިދާރާގެ ދުރަސްބަޔަށް. އެހެންކަމުން (އުލޫހިއްޔާގެ ރުބޫބިއްޔާ) ޝިރުކުގެ ފުރިހަމަކަމުގައި، ތައުޙީދު ނަފީކުރާ ސަބަބުތަކެވެ.

އަދި ޝަރީކުކުރި މީހުންގެ ޙާލަތުގައި އެކަލާނގެ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ:

{...وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ.} [9]

މާނައީ: "...އަދި އޭނާ الله އަށް ޝަރީކުންތަކެއްލައްވައެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ މަގުން (މީހުން) ފުށުއަރުވުމަށެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ކަލޭގެ ކާފަރުކަމާއެކު ކުޑަދުވަސްކޮޅަކަށް ދުނިޔޭގައި އަރާމުކުރާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭވަނީ ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިންގެ ތެރެއިންނެވެ."

---

[9] الزمر: ٨

ފަހެ الله އަށް އަންގާދުންނަވައިދެއްވުމުން އެކަލާނގެ އެވަހީ އޮސާ ކާފަރުކުރައްވާފައެވެ.
(އަންގާދުންނަރި) އަޅުކަމުގައި الله އާއިއެކު ބައިވެރިކުރުމާ ފަރާތްތަކެވެ. މިފަދަ އާދަމްދަރި
ގިނަވެގެންވެއެވެ. ފަހެ ޝައިޠާނު ނަފްސާނީ، އާހިނުން ބޮޑެތިވާ، އަދި ޝިރުކުކުރާ މީހުން
ކާފަރުކަންވުން ވެސް ގިނަވެގެންނެވެ.

އެއަށްފަހު ޝައިޚު رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ:

"ޠާޣޫތަކީ: الله އަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި ޝިރުކުކުރުމުން އިންދާރުކުރާތަން، އެކަމުގައި ރަތްކަރިވެ، އެކަމުގައި ޒިކުރާއި ތަބާވެރިވެ، ދެކޮޅުވެރިވެ، އެކަންތައްތަކުގައި މިފަދަ ކަމުކުރާ ކާފަރުކަމެވެ."

ފަހެ މިކަން ބައްޓަންވެގެން ވެސް ބޮޑެތިވާ މަގުތަކެއް ފެނިދާނެއެވެ. އަދި މިއީ
ރަސޫލުންގެ ދީނެވެ. އެބައިމީހުންގެ ގޮތުގައި ޝިރުކުކުރާމީހުން އެބައިމީހުން އިންކާރުކުރެއްވިއެވެ.
އެއީ الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވި ފަރާއިޒުތަކެވެ:

{وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ...} [10]

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން، މިވަނީ ކޮންމެ އުއްމަތަކަށް ރަސޫލަކު
ފޮނުއްވީމެވެ. އެއީ، الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ، ޠާޣޫތު ދުރުހެލިވާށެވެ..."

އަދިވެސް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

{وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ.} [11]

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން، މިވަނީ ކަލޭގެފާނުގެ ކުރިން ފޮނުއްވި ރަސޫލުން
ވަޙީކުރައްވާ އެއްވެސް ރަސޫލަކު، ކަލާނގެއެއް ނެތެވެ ކީރިތިވެ ރަސޫލުންނެވެ

[10] النحل: ٣٦

[11] الأنبياء: ٢٥

ތިމަންނަރަސްކަލާނގެއަށް (ހަމައެކަނި) ތިޔަބައިމީހުން ފަހެ، ނުވޮޑިގެންވެއެވެ. އަޅުކަން ކުރާށެވެ!"

އަދިވެސް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

{وَاذْكُرْ أَخَا عَادٍ إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَتِ النُّذُرُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ...} [12]

މާނައީ: "އާދުގެބައިމީހުންގެ އަޚާ (ހޫދުގެފާނު) ގެ ވާހަކަ ކަލޭގެފާނު ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ! (އެއީ) ވެލިފަރުބަދަތަކުގައިވާ، އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމުގެމީހުންނަށް އެކަލޭގެފާނު އިންޒާރުކުރެއްވި ހިނދެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ކުރިންނާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ ފަހުން އިންޒާރުކުރައްވާ ރަސޫލުންވަނީ، އިސްވެގޮސްފައިކަން ކަށަވަރެވެ. ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ފިޔަވައި އަޅުކަން ނުކުރާހިނދުކަމުގެވެ!..."

އެކަލޭގެފާނުގެ ބަސްފުޅުގައި އޮވާ "الله އަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި..." އަޅުކަމީ: އެތެރެފުށާއި ބޭރުފުށުގެ ބަސްތަކާއި އަމަލުތަކުން الله ރުހިވޮޑިގެންނަވާ އަދި ލޯބިވާ ކޮންމެ ކަމަކަށް ކިޔާ ނަމެކެވެ.

އެކަލޭގެފާނުގެ ބަސްފުޅުގައިވާ: "...އަދި އެކަމުގައި ހުރުކަނިވުމެވެ..." ދުރާލައި ސުންނަތުގައި މިކަންތައް އަދިސްކުރިވެއެވެ. އެއީ الله ތަޢާލާގެ މިބަސްފުޅުގައިވާ ފަދައިންނެވެ:

{فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ . وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ.} [13]

[12] الأحقاف: ٢١

މާނައީ: "ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން اللّٰه ގެ ހަޟްރަތަށް ދުވެފިލައިދާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންކަލޭގެފާނީ، އެކަލާނގެ ހަޟްރަތުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް ފޮނުއްވި، ބަޔާންވެގެންހުރި އިންޒާރުކުރައްވާ ބޭކަލަކީމެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން اللّٰه އާއެކު އެހެން އިލާހަކު ނުލާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންކަލޭގެފާނީ، އެކަލާނގެ ހަޟްރަތުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް ފޮނުއްވި، ބަޔާންވެގެންހުރި އިންޒާރުކުރައްވާ ބޭކަލަކީމެވެ."

އަދި (ޝިރުކާއި ޝިރުކުގެ އަހުލުވެރިންނާއިމެދުގައި) ހަރުކަށިވުން ނުވިނަމަ، ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ ޞަޙާބީންނަށް ޤުރައިޝުމުންނައިގެ (ކާފަރުންގެ ކިބައިން) ބޭޒާރީ އުނދަގޫލާއި އަނިޔާއާއި ކުރިމަތިލާން ނުޖެހުނީހެވެ. އެއީ ސިޔަރަތުގައި ތަބްލީޣުކޮށް އައިސްފައިވާ ފަދައިންނެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު އެމީހުންގެ ދީނަށް އެއްޗެހިކިޔުމާއި އެމީހުންގެ އިލާހުންތަކަށް ބަދުބަސްބުނުއްވުމާ ފަށްޓަވާ ކުރިމަތިލެއްވިއެވެ.

އެކަލޭގެފާނުގެ (އެބަހީ: މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުﷲ ވަސައްލަމުގެ) ބަސްފުޅުގައިވާ: "...އަދި އެކަމުގައި ޙައްޤުވެރިކަމުގެ ދަރުމަވެރިވުމެވެ..." އާއި اللّٰه ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ފަދައިންނެވެ:

{...فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ...} [١٤]

މާނައީ: "...ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން މުޝްރިކުން ފެނުނު ކޮންމެ ތަނަކުން، ތިޔަބައިމީހުން އެމީހުން ގަތުލުކުރާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެމީހުން ހިފާށެވެ! އަދި

---

[١٣] الذاريات: ٥٠-٥١

[١٤] التوبة: ٥

އެއުރެން ޤިތާލުކުރާށެވެ! އަދި (އެއުރެން އަޅުކަމިގެ ޝަރީކުވާ) ކާފިރުވުމަށްދާނަމަ އެއުރެން އަޅުކަމުގައިވަނިވިގަތައި، ހުށަހާރުކުރެވެ ހިފަހައްޓަވާށެވެ!..."

މިކަމުގައި ޙަދީޘްފުޅާ އާޔަތްތަކެއް ވަރަށް ގިނަވެގެންވެއެވެ. އެއީ މިއާޔަތުގައިވެސްވާ ފަދައިންނެވެ:

{وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ...} [١٥]

މާނައީ: "ފިތުނަވެރިކަން (ކާފިރުކަން) ފިލައިދާންދެން މުޅި ދީންވަނީ، الله އަށްޓަކާ ކަމުގައި ވެގެންދިއުމަށްޓަކައި، ތިޔަބައިމީހުން އެ ކާފިރުންނާ ހަނގުރާމަކުރަމުން ގެންދާށެވެ!.."

ފިތުނައަކީ ޝިރުކެވެ.

އަދި އެތައް އާޔަތްތަކުގައި الله ތަޢާލާ ޝިރުކުގެ އަހުލުވެރިންނަށް ކުފުރުގެ ސިފަޖެއްސަވާފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން ޝަރުޢީގޮތުންވެސް އެބައިމީހުން ކާފިރުކަމުންވެސް ދުރުވެއެވެ. އަދި އިސްލާމްދީނުގެ ކަލިމަ (لا إله إلا الله) ޤަބޫލުކުރާކަމަކީ މިއެވެ. ފަހެ الله ތަޢާލާއަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި ޝަރީކުކުރުމާއި މީހުން ކާފިރުކޮށްގެން ދުރުވި އެކަލިމައިގެ މާނަ ފުރިހަމަކުރައްވައެވެ. އެއީ ނަބިއްޔާ ޙަދީޘްފުޅުގައި އައިސްފައިވާ ފަދައިންނެވެ:

(مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مَنْ دُونِ اللهِ، حَرُمَ مَالُهُ، وَدَمُهُ، وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ.) [١٦]

---

[١٥] الأنفال: ٣٩

[١٦] رواه مسلم: رقم: ٣٧

މާނައީ: "لا إله إلا الله ކިޔާ، އަދި الله ފިޔަވައި އަޅުކަންވެވޭ ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ކާފިރުވެއްޖެ މީހާގެ މުދަލާއި ލޭ ހަރާމްވެއްޖެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ހިސާބު ބެއްލެވުންވަނީ الله އަށެވެ."

ފަހެ އެކަލޭގެފާނުގެ ބަސްފުޅުގައިވާ: "...އަދި الله ފިޔަވައި އަޅުކަންވެވޭ ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ކާފިރުވެއްޖެމީހާ..." މިބަސްފުޅުގައި އެވަނީ ނަފީ އިސްބާތް ވަރުގަދަކޮށްދީފައެވެ. އެހެންކަމުން އެކަންތައް ފުރިހަމަވެގެން ނޫނީ މުދަލާއި ލޭ ހަރާމްވެގެން ނުވާހުއްޓެވެ. ފަހެ އެކަމުގައި އޭނާ ޝައްކު ކުރިޔަސް، ނުވަތަ ހުއްޓުން އަޅައިލިޔަސް އޭނާގެ މުދަލާއި ލޭ ހަރާމްނުވާހުއްޓެވެ.

ފަހެ މިކަންތަކަކީ ބޮޑުވިޔަ ފުރިހަމަކުރުމުގެ މުހިއްމުވާ ކަންތަކެވެ. އެހެނީ ބަދިޔާބަލާގައި لا إله إلا الله ކިޔުމަވަސް ބޭރުވެގެންވާ ޝަރުޠުތަކަކުން ޝަރުތުކުރެވިގެންނެވެ. އެއީ އިލްމާއި، ޔަގީންތެރިކަމާއި، އިޚްލާސްތެރިކަމާއި، ތެދުވެރިކަމާއި، ޝައްކު ނުކުރުމާއި، ގަބޫލުކުރުމާއި، ލޯބިކުރުމާއި، އެކަލިމައަށް ބޯލަނބާކަމާއި، އެކަލިމައަށް ބޯލަނބައި ކިޔަމަންތެރިވުމާއި، އެކުލެވިގެންވާ އުނިކަމާ ބަރާއަތްވުމެވެ. އަދި އަދަދުކުރެވިގެންވާ ޝަރުޠު ބަޔާންކުރެއްވި އެއީ ހުރިހާ ކަމެއް އެއްކޮށްފައިވުން މިޝަރުޠުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިފައިވާނެއެވެ.

ދެން އެއަށްފަހު އެކަލޭގެފާނު رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ:

"އެކަމުގައި ހުށަހެޅުވޭނެ މިހާ ވަރަށް ބޮޑު ބަޔާނެއް ބުނެވެ. ފަހެ އެއީ މިހާރުގެ ބައެއް އެކަމުގައި ހުށަހެޅުވޭނެ އެންމެ ބޮޑުވެގެންވާ މިހާރު ހުރިހާ ކަމެއްގައި ހުށަހެޅުވޭނެ ވިހާއެވެ."

އެގޮތުން އޭނާވަނީ ސިފަކުރެވޭ ގޮތުގެ ބިނާކުރެވިގެން އިޖްތިހާދުކުރެއްވިއެވެ. އަދި ބައްޔަކަށް އިންސާނުގެ އެއީ ބާޠިލުކުރެވޭގެ އިޖްތިހާދުކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ޖިހާދުމުގެ ދާއިމީ ފަރުވާގައިވެވިދާނެއެވެ. އެކަމުގެ ސަބަބަކީ: ފުރުޞަތުގައި ސުންނަތް ދަރިވަރުންނަށްވުމާ ބައްޔަށް

ދެނެގަތުމާއި، ތަޤުލީދު ނަފީކުރާ ޝިރުކާއި (ﷲ އަށް) ބައިވެރިންތަކެއްހެދުމަކީ ކޮބައިކަން ދެނެގަތުމުން ޚާރިޖުވެގެންވުމާއި، އަދި ހަވާނަފްސަށާއި ކާބަފައިން އުކަންތަކެއްގެ މަތީގައި ތިބި ކަންތަކަށް ތަބާވުމެވެ. އެއީ އެމީހުންގެ ކުރިން އުޅުނު ރަސޫލުންގެ ޢަދުއްވުންގެ ހާލަތުވީ ތަރައިންނެވެ. އެގޮތުން ތަޤުލީދުގެ އަހުލުވެރިންނަށް ބޮޑުވެރިކަމާއި ހުރުމަތްކުރުމާއި އަދި އެމީހުންނީ ނުބައި ޖާހިލު ބައްޔަކަން ތުރުދަތުކުރިއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ހުއްޖަތަކީ:

{...بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ.} [17]

މާނައީ: "...އަދި ކިއެއްޔާ، ތިމަންމެންގެ ކާބަފައިން އެފަދައިން ކަންތައްކުރާތީ ތިމަންމެން ދުށީމެވެ."

މުޝްރިކުންގެ ތެރެއިންވާ މިވައްތަރުގެ މުޝްރިކުންނާއި، އަދި މީގެފަހުން ބާޤީވެގެންވާ ވައްތަރުތަކުގެ މުޝްރިކުވެސް އިޚްލާސްގެ ކަލިމަ ތަޤުލީދުކުރާ، އަދި އެކަލިމަ އެކަންތަކަކަށް ޖަހައި ތެރެވިގެންވާ ކަންތަކާއި، އަދި ދީނުގެ ކަންތަކުން އެކަލިމާގައި ޝާމިލުވާ ކަންތައް ގެއްލުވާލާފައެވެ. އެދީނަކީ އެދީން ފިޔަވައި އެހެން ދީނެއް ﷲ ޤަބޫލުނުކުރައްވާނެ އިސްލާމްދީނެވެ. އެއީ ﷲ ތަޢާލާ އެކަލާނގެ ހުރިހާ ނަބިއްޔުންނާއި ރަސޫލުން އެދީނާއިގެން ފޮނުއްވާ، އަދި އެދީނުގެ މަޤްޞަދަކީ ޢުބޫދިއްޔަތް އިޚްލާޞްވެގެން ދިނުމެވެ. އެދީނުގެ ހިބައިން ﷲ ތަޢާލާ އެކަލާނގެ ޚުދުގައި އަންގަވާފައިވާ ވަރަކަށްކަން ތުރުވިގެންނުވާނެ ފަރައިންނެވެ.

ދެން އުސްތާޛު އަލްފައުޒާން رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ:

"އަދި މުޝްރިކުންގެ ދޮގުގައި ހުއްޖަތުކަން އިންކާރުކުރެވޭނެ ބާޠިލް، އަދި ހުއްޖަތުގެ އަސްލުވެރިންނާއި ކާބަފައިންނާ ބުނު، ﷲ އަށް އުޅަނީ އަތުވަނުކަމަ ބަލަހުވެދެވެ."

[17] الشعراء: ٧٤

އަހުރެން ބުނަމެވެ: އެނގިގެންވާކަމަކީ ޝިރުކަން އިންކާރު ނުކުރާ މީހަކަށް ތައުހީދު އެނގިގެންނުވާކަމެވެ. އަދި އޭނާ ތައުހީދު ގެނެސްދެއްކުމަކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި ޝިރުކު ނަފީކުރުމާއި، އާދަމުގެއި ބަރާއަތްވުމާ ޖިހާދުކުރުން ކާފަރުކުރުން މުޝްރިކުން ތައުހީދު ދޫކޮށްފައިވާ ބަޔަކު ކަމަށް ދެކެމެވެ.

ޝެއިޚް އަބްދުއްރަޙްމާން އައްސަޢްދީ رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ:

"އަދި އެމީހުންގެ ބޭނުމަކީ (މުޝްރިކުންނަށް) ބަރާއަތްވުމާ އެމީހުންނާކަމުގެ އެމުޝްރިކުން ކާފަރުންކަމަށް ދެކުމެވެ."

ތިޔަ މިބައްޔަތުގެ މާނައަކީ لا إله إلا الله ކަލިމަ ދަތުރުފަތުރުގައި ކަލިމައިން ޝިރުކާ ނަފީކުރުމާއި، އެކަލިމަ ޤަބޫލުކުރާ ކަލިމައިން ޝިރުކުކުރާ މީހުންނަށް ބަރާއަތްވުމާއި ކާފަރުކުރުމާއި (އެމުޝްރިކުން ދުނިޔޭގައި ޤަބުރުގައި) އިޙްތިރާމްކުރުމާ ގޮސްގައި އުޅުން ކާފަރުކުރުން ދެކެމެވެ. އަދި މުޝްރިކުން ބިލާ ޝައްކު ކާފަރުކުރުމާއި ޝިރުކުގެ މުޝްރިކުންގެ އާދަޔާއި (ދީނާއި ޢަމަލުތައް ދިޔަމީހުން ކާފަރުކުރުން) ދީނުގައި އެބަޔަކީ މުޝްރިކުން އެއީއެވެ. އަދި ތިޔަ ޝިރުކާން އެހެނަކަ ކާފަރުކުރުން ދިމާވާ ކާފަރުކުރުން ފަދަ، ޝިރުކު އެކަލާނގެ ފަރާތުން ބައްޔިތާ ތިބޭ އެބައްޔަތި ދީނަށް ކާފަރަށް ފަހުގެ ޢަމަލުތައް ކަމެވެ.

ޝެއިޚް އަބްދުއްރަޙްމާން އައްސަޢްދީ رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ:

"އަދި އެމުޝްރިކުން ޝިރުކުގައި ބައްޔިތަކަށް ދީނުގެ ސަބަބުން ނުކުރާ، އަދި ބައްޔިތަކަށް ކުރިމަށް ނާރާ ބަޔަކުވެއެވެ."

ޖަވާބަކީ: ފަހެ ތަޢުރީފަށް ޤަބޫލުކުރާ ދީނަކީ ތަޢުރީފުގެ އަހުލުވެރިޔަކަށް ނުވާނެއެވެ. އެހެނީ އެތަޢުރީފަކީ، الله ތަޢާލާ އެކަލާނގެ އަޅުތަކުންނަށް ދެއްސަވާފައިވާ ދީނެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ ވަޙީކުރެއްވިފަދައިންނެވެ:

{...وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا...} [18]

މާނައީ: "...އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންފީމެ، އިސްލާމްދީން ތިޔަބައިމީހުންގެ ދީނެއްގެ ގޮތުގައެވެ..."

ފަހެ الله ތަޢާލާ ދެއްސަވާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ދުރު އަދި އެކަންތައްތަކަށް ބަލަހައްޓަވާނަމަ އޭނާ އެކަންތައްތަކަށް ފުރިހަމަކަމެއް ކަށަވަރުވެއެވެ. އަދި ފުރިހަމަކަމީ ޝަރުޢީ ގޮތުން ގެންސޭގެންނެވީ ކަމުގައެވެ. އެއީ އެކަމާއި ނުލާ އިސްލާމްކަން ޤާބިލުކުރުން ނުވާނީއެވެ. ފަހެ ތަޢުރީފް ފުރިހަމަވުމާއި ހަމައެކަނި މުސްލިމު އިސްލާމްކަމުގެ ނުވާނެއެވެ. ޝައިޚުލް އިސްލާމް (އިބްނު ތައިމިއްޔާ) ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ:

"...އިޚްލާޞްތެރިކަމަކީ الله އަށް ފުރިހަމަވުމާއި އެކަލާނގެ ޢުބޫދިއްޔާ އަދާއިގެން (ހަމަޖެހޭނުވުމެވެ.)"

ފަހެ الله އަށް ފުރިހަމަކޮށް ވިޔަސް، އެކަލާނގެ ދީނަށް ފުރިހަމަވެއްޖެވެ. އަދި އެހެން ނުހަދައިވެ ވިޔަސް (އެކަލާނގެއަށް ފުރިހަމަނުވެއެވެ.) އަދި އިޚްލާޞްގެ ކަމުގައި ޢަމަލުކުރާ ތަޢުރީފުގެ ޝަރުޠުތައް އަންނަނިވި އެކަމުގައި ފުރިހަމަކޮށްގެންނެވެ.

ދެން އެއަށްފަހު އެކަލޭގެފާނު (އިމާމް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބު) رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ:

---

[18] المائدة: ٣

"އަދި އުމުރުންގެ ތެރޭގައި ސުވާލުކަން ކުރިޔަސް ނޫނު، އަދި ސުވާލުކަން ޤަބޫލުކޮށް ނުކުރާ ބަޔަކުވެއްވެ."

އަޅުގަނޑު ބުނަމެވެ: އެފަދައިން ކަންތައްކޮށްދިނީ މިހާރު، لا إله إلا الله ކަލިމަ ނަފީކޮށްފައިވާ ސުލޫކާއި، الله ފިޔަވައި އަޅުކަންވާވާ އެހެން ފަރާތްތަކަށް ކާފަރުވުމާއި، އެކަންތަކުން ބަރީއަވުން ނަފީކުރެއްވެ (ހަސަނުކޮށްދިނުމެވެ.) ފަދަ މިނޭ އިސްލާމްކަމުގެ އެއްވެސް މިންވަރެއްގައި ރަނގަޅުވެގައި ނެތެވެ. އަދި ޤިޔާމަތުގެ ދުވަސް، އަދި ޤިޔާމަތުގެ މުރާދުވެސް ހާމަކުރާނެއެވެ. އެއީ އިސްލާމްދީނަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ފަދައިންނެވެ.

އެކަމުގެ ފަހުން رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ:

"އަދި އުމުރުންގެ ތެރޭގައި ސުލޫކު ނުދަންނަ ހާލު، އަދި ސުލޫކަށް އިންކާރުކުރެވެސް ނުކުރާ ބަޔަކުވެއްވެ."

އަޅުގަނޑު ބުނަމެވެ: ސުލޫކު ނޭނގޭ އަދި ސުލޫކަށް އިންކާރުކުރާ މީހާ، ސުލޫކު ނަފީކުރުމުގައި ނުވާނެތެވެ. އަދި ސުލޫކު ނަފީކަން، އަދި ސުލޫކަށްނުޖެހި ސުލޫކުކުރާ މީހުންގެ ހިޔާލުގެ ބަރީއަވުން، ސުލޫކުކުރާ މީހުން ކާފަރުކަންތަކުން މުޅިން ތެދުވެރިވެދާނެ އަޅުކަންތަކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި ސުލޫކާއިމެދު ދެކިބުލާ ނޫނެއްމެ، لا إله إلا الله ކަލިމަ ދަލީލުކޮށް އެއްވެސް ކަމެއް ހަރުދަނާވާނެއެވެ. އަދި މިކަލިމައިގެ މާނައާއި މިކަލިމައިގައި އޮތުމަށް ޤަބޫލުކުރާ ކަންތައް ޤާއިމުނުކުރާ މީހަކު އިސްލާމުކުރުން އެއްވެސް މިންވަރެއް ނުވެއެވެ. އެހެނީ އެއީ ޢިލްމާއި ޔަޤީންކަމާއި، ޤަބޫލުކުރަމާއި އިޚްލާސްތެރިކަމާއި، ފަރުމާބަރުދާރީ، ތެދުވެރިކަމާއި، މުޙައްބަތުހިތްވާއިއް ހަތް މިކަލިމައިގެ މިކަލިމައިގައި ޝަރުޠުތަކެވެ. އަދި މިއަށް ޢަމަލުކުރާ ނޫނެއްމެ (لا إله إلا الله ކަލިމައިގެ ޝަރުޠުތަކާއި ޤަބޫލުކުރާ ކަންތައް) އެއްވެސް މިންވަރެއް ނުވެއެވެ.

އެއީ އޭނާ لا إله إلا الله ކިޔުމަ ޔަގީންކުރުމުގައިވިއަސްވެއެވެ. ވީމާ އޭނާއަކީ އެކިޔުމަ ދަލީލުކުރާ ކަންތަކާއި، އަދި އެކިޔުމާގައި އެކުލެވިގެންވާ ކަމެއްވެސް ނޭނގެއެވެ.

ދެން އެއަށްފަހު އެކަލޭގެފާނު رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ:

"އަދި އުމުރުގެ ތެރޭގައި ތަޤުލީދު ކުރުވެސް ދީނަށް، އަދި ތަޤުލީދަށް އިންކާރުވެސް ނުކުރާ ބަޔަކުވެއެވެ."

މަޢުނާ ބުނަމުވެ: އޭނާވަނީ ކަލިން ބައްޕަލާނުކުރެވުނު މީހާހާ ވެގެންނެވެ. އެކަމަކަށްޓަކާއި اللّٰه ތަޢާލާ އިބާދަތްކުރުން ދެކެއްސާތީ، އަދި ރަސޫލުން އެކަމަކާއިގެން ޤުރުއާނު ދީނަށް (ކިތާބާއި ސުންނަތް) އޭނާ އިސް ދުނިޔަވީ ނުބެލުމެވެ. މިހެން މީހުންގެ ބާރުތަތުވަރު، اللّٰه ތަޢާލާ އިބަތިރާއިގެން މީހުން ވަރުގަދައްވި މީހުންގެ ބާރުތަތުވުރެ ވަރުގަދައިންނެވެ:

{...إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا.} [١٩]

މާނައީ: "...ޖަނަވާރުތަކާއި ވިޔަވުން ފިޔަވި، އެއުރެން ނުވެއެވެ. އަދި ހިފެއްޓަ! އެއަށްވުރެވެސް އެއުރެން މަގުފުރެދުން ބޮޑެވެ."

އަދި އެކަލޭގެފާނު رحمه الله ގެ ބަސްފުޅުގައިވެއެވެ:

"އަދި އުމުރުގެ ތެރޭގައި -އެއީ އެނގިލ ނިކަތާޅާތިބިކަން ބޭނު ވަގުތުތަކަކުން ވަރަށް- ތަޤުލީދަށް އިސްކަމުން ބާރު، އެހެންނަމަވެސް ތަޤުލީދުގެ ދެރަތް ނުރަށްނަށް ބަރުކުވެއެވެ. ދެން ވަރަ އެތަޤުލީދު ޤުރުއާނާ މިހެންދެކެ އުމުރުން ކުޅެއްޔާ ނާކަމެވެ. އަދި އުމުރުން ކަށަވަރުވެސް ނުކުރެއެވެ."

---

[١٩] الفرقان: ٤٤

ފަހެ އިބްރާހީމްގެ ބަސްފުޅުގައި އެވާ: "އެއީ އެންމެ ނުރައްކާތެރިކަން ބޮޑު ވައްޓަރެވެ." އެއީ އިމާނުން އެއްކިބާވުމާ ކަންބޮޑުވާގެ ފަރާތެއް އިމާނުންނަކަށް ނޫނެއެވެ. އެހެންކަމުން ބައްޕާފުޅު ބުއްބަރުވުމަށްޓަކައި ކޮންމެހެންވެސް ގެނައުން ޖެހިލުންވެގެންވާ ސަރުކާރުތަކާއި ކަންތައް އިމާނުން ދެނެސުސްދަނެއެވެ. އެއީ ސުލްޠާނު ރަޢިއްޔަތުގާއި، ސުލްޠާނުން ބަރަހަލުވުމާއި، ސުލްޠާނުގެ އަހުލުވެރިންނަށް އިޤްތިޞާދީ ގޮތުންނާއި އަދި އުބާދުވެރިންގެ މައްސަލަ ދޭހަކުރުމަށް ތާއިދުކުރުމާއި އުބާދުވެރިން ކާފިރުކުރުމާ ބޮޑުހުރި ގޮތުގެ ގޮތަށް ބަލާ ކަނޑައަޅައިގެން ހިތާމަ އެނގިގެންވާ ފަދައިންނެވެ. ފަހެ މިފަދަ މީހުންގެ ބާރުބޮޑު ހުރި ގޮތުން ހައްދުންތެރިވެފައިވާ ގޮތެވެ. އަދި އިސްލާމްގެ ކަލިމަ ނަފީކުރާ އަދި ތައުޙީދުކުރުމަށް ދަލީލުކުރާ ކަންތައް އިމާނުން ދެނެސުންދަނެވެ.

އަދި އިބްރާހީމްގެ رحمه الله ގެ މިބަސްފުޅުގެ ސާފުކުރުމުގައި އެވަނީ:

"އަދި އިމާނުގެ ތެރެގައި ސުލްޠާނު ދޫކޮށްލާ، އަދި ސުލްޠާނަށް ނުރުހުންވާބަލާ، އެހެންކަމަކުން ސުލްޠާނުގެ ފަރާތް ނޫނޭ ބަލާކުރުމެވެ."

ފަހެ ކުރިން ބަޔާންކުރުމުން ވައްސަރުގެ މިމީހުންނަށް މިއީހުންނަށް (ބަރާއާއި) ކުރިފެނުނެވެ. އެހެންކަމަކު މިމީހުންނަށް ސުލްޠާނުގެ ފަރާތް ނޫނެވެ. އެއީ އިމާނުންނަށް އުސުލްޠާނަކީ ޙާލަތުގައި ކަލްމަކަށް އެނގިއްޖެނަމަ، މުޅިކަމު އާރުޖުއަރުކަން ދަލީލުކުރާ ކަންތައް އިމާނުން ކުރެވެވެ. އެއީ (الله ގެ) ހަލާކު (އިބްރާހީމްގެ ބަސް) މިފާޅުވި ފަދައިންނެވެ:

{...إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ . إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي...} [20]

[20] الزخرف: ٢٦-٢٧

މާނައީ: "...ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކޮށްއުޅޭ ތަކެތިން ތިމަންކަލޭގެފާނު ބަރީއަވެގެންވަމެވެ. އިސްވެދިޔަ ދިޢާޔަކާސްޖައި ތިމަން ހެއްދެވި ރަސްކަލާނގެ ދުނުވިއެވެ..."

އަދި މިބަސްފުޅުގައިވާ ފަދައިންނެވެ:

{...إِنَّا بُرَآءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا...} [21]

މާނައީ: "...ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންނާއި، ﷲ ފިޔަވައި ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކުރާ ތަކެތިން، ތިމަންމެން ބަރީއަވެގެންވަމުއެވެ. ތިމަންމެން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކާފަރުވެއްޖެއީމެވެ. ތިމަންމެންނާއި، ތިޔަބައިމީހުންނާ ދެމެދުގައި ޢަދާވާތްތެރިކަމާއި، ނުރުހުންތެރިކަންވެސް އަބަދަށްޓަކައި ފާޅުވެފައެވެ..."

އެހެންކަމުން ޝިރުކަކީ ކޮބައިކަން ދެނެގަނެ، އަދި ޝިރުކު ދުރުކޮށްލައިފި މީހަކު، ހަމައެފަދައިން އެކުވެރިވުމާއި އެދިރިވެރިވުމުގައި، އަދި އަޅުކަންކުރާ ފަރާތާއި އަޅުކަންވެވޭ ފަރާތުން ބަރީއަވުމާއި، ޝިރުކާއި އޭގެ އަހުލުވެރިން ދެކެ ރުޅިއަރާ، އެމީހުންނާއި ބަރާއަތްތެރިވުމުގައިވެސް (ޚަލީލު ރަޙްމާނު ފަދައިން ބަރާއަތްވާން ޖެހޭނެއެވެ.) އަދި (ފަހުން ބައްޓަންކުރެވުނު) މިދަރުމަވަންތަކަކީ ވިސްތަކުންގެ ތެރެއިން އިސްލާމްކަމަށް ދަޢުވާކުރާ ވިސްނުމުގެ ބާވަތް ހުރި ގޮތެވެ. ދެންފަހެ އިސްލާމްކަމުގެ ޙަޤީޤަތާއިމެދު އެބައިމީހުން ޝިރުކުވެގެންވުމުގެ ސަބަބުން، އިޚްލާޞްގެ ކަމުގަ އެކަންތައްކޮށް ގެންގުޅެނުން ވަރަށް ކަންތައް ކުރުމާއި، އަދި އެކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުން އިންސާނާ ތަޅުދާގެ އަޅުކަންކުރަނިކޮށްވެސް އެކަށިގަތުގެ ވާޖިބުވެގެންވާ ފުރިހަމަކަން ޝާޖިބްކަމާ ކަންތައް (ދީނުޖަމާނ) ގެދޮރުވެއެވެ. ވަރަށް ދިނުގެ ޙަޤީޤަތާއިމެދު ޤަބޫލުކުރުމުގައި ހުށަހެޅުން ކަމުގެ ވިސްނުމުގެ ގޮތެވެ!

---

[21] الممتحنة: ٤

(އެއީ) ފަހެ ސާފުވެގެންވާ މުޙުކަމު އާޔަތްތަކުގައި الله ތަޢާލާ ޝިރުކުގެ އަހުލުވެރިން ކާފަރުކުރައްވާ، އަދި ކުފުރުގެ ސިފައިން އެކަލާނގެ އެބައިމީހުން ސިފަކުރައްވާފައިވާކަން ތިބާއަށް އެނގިއްޖެނަމައެވެ. އެއީ މިބަސްފުޅު ފަދަ ބަސްފުޅުތަކުގައެވެ:

{...مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ...}[٢٢]

މާނައީ: "އެއުރެންގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތަކުގެ މައްޗަށް ކާފަރުކަމަށް ހެކިވެތިބި ޙާލުގައި، اللهގެ މިސްކިތްތައް [illegible] ބެލެހެއްޓުމަކީ، މުޝްރިކުންނަށް އޮތްކަމެއްނޫނެވެ..."

އަދި ސުންނަތުގައިވެސް އެފަދައިންވެއެވެ.

ޝައިޚުލް އިސްލާމް (އިބްނު ތައިމިއްޔާ) ވިދާޅުވިއެވެ:

(...فأهل التوحيد والسنة يصدقون الرسل فيما أخبروا، ويطيعونهم فيما أمروا، ويحفظون ما قالوا، ويفهمونه ويعملون به، وينفون عنه تحريف الغالين وانتحال المبطلين، وتأويل الجاهلين، ويجاهدون من خالفهم، تقرباً إلى الله، وطلباً للجزاء من الله لا منهم، وأهل الجهل والغلو لا يميزون بين ما أمروا به ونهوا عنه، ولا بين ما صح عنهم، ولا ما كذب عليهم، ولا يفهمون حقيقة مرادهم، ولا يتحرون طاعتهم بل هم جهال لما أتوا به، معظمون لأغراضهم...) [٢٣]

---

[٢٢] التوبة: ١٧

[٢٣] الرد على البكري: ١/ ٣٠٩

މާނައީ: "...ފަހެ ތަޢުރީފާއި ސުވާލުތަކުގެ އަހުލުވެރިން، ރަސޫލުން ހަބަރުދެއްވި ކަންތައް ތެދުކޮށް، އަދި އެބޭކަލުން އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްކަން ކިޔަމަންވެ، އަދި އެބޭކަލުން ވިދާޅުވެފައިވާ ބަސްފުޅުތައް ދަސްކޮށް ފަހުމުވެ، އަދި އެއަށް ޢަމަލުކޮށް، އެބަސްފުޅުތަކުން ޙައްދުފަހަނައަޅާފައިވާ މީހުންގެ ތަޢުރީފުތައް (ތަޙްރީފުކޮށް ބަދަލުކުރުންތަކާއި)، (އެބަސްފުޅުތައް) ބާޠިލުކޮށް ގެއްލުވާލަން އުޅޭ މީހުންގެ ބާޠިލު ދަޢުވާތަކާއި، ޖާހިލުންގެ ތައުވީލުތައް (މާނަ ބަދަލުކުރުންތައް) ނަފީކުރެއްވެ. އަދި އެބައިމީހުން الله އަށް ކުއްތަންވުމަށްޓަކައި އަދި އެކަލާނގެ ރަސޫލަކަމުން (ﷺ) ޖަޒާ އެދިގެން އެބައިމީހުންނާއި ޚިލާފުވެވަންނަ މީހުންނާއި ދުރުވެގެން ޖިހާދުކުރެއްވެ. (އެބައިމީހުން ޖިހާދުކުރައްވަނީ) އެމީހުންގެ ކިބައިން ޖަޒާ ހެދުމަށް އޮތް ބާރުގެއަށް ނޫނެވެ. އަދި ޖާހިލުކަމާއި ޙައްދުފަހަނައަޅާއިރުގެ އަހުލުވެރިން، ރަސޫލުން އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްކަން، އެބޭކަލުން ނަހީކުރެއްވިކަންތައްކަން ދުރުވެ ފާހަގަކޮށް ވަކިންކުރެއްވެ. އަދި އެބޭކަލުންގެ އަރިހުން ސުލްޠާނުކަން އައިސްފައިވާ ތަފާތުތަކާއި އެބޭކަލުންގެ މައްޗަށް ދެރަކުރުވާން އައިސްފައިވާ ތަކުލީފާ ފަރަވަޅުތައް ވަޒަންކުރެއްވެ. އަދި އެބޭކަލުން ފަސްޖެހުމެއްނުވެ ކުރިއަށް ބަރާބަރަށް އެބައިމީހުންނަށް ނަސޭހަތްދެއްވެ. އަދި އެބޭކަލުންނަށް ކިޔަމަންތެރިކަން އަދާކުރުމަށް ފަރުވާތެރިވެ މަސައްކަތްކުރެއްވެ. އަދި ކިޔާމަ، އެބައިމީހުންނަށް އެބޭކަލުން ގެންނެވި ތަކުލީފުތަކާއި ބާޠިލުކަންތަކާ، އަދި އެބައިމީހުންގެ (އަމިއްލަ) އުޅުންތަކާއި މަތީ ބަސްތަކަށް ތަބާވުމާ ބައްދަލުވެ..."

އިސްލާމް ޝައިޚު: ބުނަމެވެ (ޢަބްދުލްޢަޒީޒު ބިން ބާޒު) އަހުލުން ބާޠިލުކުރައްވާފައި އެވާ ވާހަކަތައް މިފަދަ ދުވަސްތަކުގެ މީހުންނާއި ވަސްވަސާތަކެއްނެތެވެ. ދީން ބާޠިލު އެއްޗެ އަރަނ އިތުރުފައިވާ މަސްހަފާކަމެވެ. ޝައިޚުލް އިސްލާމްވަނީ އެކަންތަކާއިމެދުގައި ވަކިކުރައްވާފައެވެ. އެއީ މުޙައްމަދުންނަށް ވަކި މީހަކު، އެންމެ ފުރަތަމައިން ފެށި ކާފަރު ނުކުރުމުގެ މައްސަލައެވެ. އެކަށާގެން ބާޠިލުކުރައްވާފައިވާ ސަބަބުތަކެއްނެތި، ބުއްޖަތް

ޤާއިމުކުރުމުގެ ކުރިން އެފަދަ މީހަކު ކާފަރުކުރުމުން ތަވައްޤުފުވުން (ދުރުވުން) ވާޖިބުކުރައްވައެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ:

(...ونحن نعلم بالضرورة، أن النبي صلى الله عليه وسلم لم يشرع لأمته أن يدعو أحدا من الأحياء والأموات، لا الأنبياء ولا غيرهم، لا بلفظ الاستغاثة ولا بلفظ الاستعانة، ولا بغيرهما. كما لم يشرع السجود لميت، ولا إلى ميت ونحو ذلك. بل نعلم أنه نهى عن ذلك كله، وأنه من الشرك الذي حرمه الله ورسوله، لكن لغلبة الجهل، وقلة العلم بآثار الرسالة في كثير من المتأخرين: لم يمكن تكفيرهم، حتى يبين لهم ما جاء به الرسول...) [٢٤]

މާނައީ: "...އަހަރުމެންނަށް ކަށަވަރުކޮށްވެސް ޟަރޫރީގޮތުން އެނގިގެންވާކަމީ، މަރުވެފައިވާ މީހުންނާއި އަދި ދިރިހުރިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކަށްވިޔަސް، އެއްވެސް މީހަކަށް ދުޢާކުރުން ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم، އެކަކާގޮތުގެ އުއްމަތަށް ޝަރުޢުކުރައްވާފައި ނުވެއެވެ. އެއީ ނަބިއްޔަކަށް ވިޔަސް އަދި އެހެންމީހަކަށް ވިޔަސް ވެއެވެ. އަދި އިސްތިޣާޘާ (ދަތިކަމެއްދިމާވުމުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވުމަށް އެދުން) ގެ ލަފުޒުންވިޔަސް އަދި އިސްތިޢާނާ (އެހީތެރިކަންއެދުމުގެ) ލަފުޒުންވިޔަސްވެއެވެ. އަދި އެނޫން ލަފުޒަކުންވިޔަސްމެއެވެ. އެއީ މަރުވެފައިވާމީހަކަށް ސަޖިދަކުރުން އަދި މައްޔިތަކާދިމާއަށް ސަޖިދަކުރުންވެސް އަދި އެފަދަ އެހެންކަމެއްވެސް އެކަލޭގެފާނު ޝަރުޢުކުރައްވާފައި ނުވާފައިވެއެވެ. އަދި ޔަޤީނަށް، އަހަރުމެންނަށް އެނގޭނޫނާ އެއްކަލާ އެކަލޭގެފާނުވަނީ

[٢٤] الاستغاثة في الرد على البكري: ١/ ٤١١

އެހުރިހާ ކަމެއް ނަހީކުރައްވާފަދައެވެ. އަދި އެއީ ﷲ އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ
ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ޝިރުކުގެ [illegible] ކަމެއްކަމެވެ. އެކަމަކު [illegible] ގިނަ މީހުންގެ
ތެރޭގައި ޖާހިލުކަން [illegible] [illegible]، އަދި ރިސާލަތުގެ [illegible] [illegible]
މަދުވެގެންވުމާއި އެކު، އެމީހުން ކުރަމުން [illegible] [illegible] [illegible] ރަސޫލާ
ގެންނެވި ކަންތައް [illegible] [illegible] [illegible] އެމީހުން [illegible]
[illegible] [illegible]..."މިއެވެ.

އަހަރެން ބުނަމެވެ: ފަހެ [illegible] އެކަމުގެ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ވަކި [illegible] [illegible] ހާއްސަކޮށް ކުފުރުގެ ޙުކުމްޖެހުމުން
އެކަލޭގެފާނުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ވެއެވެ.[25] ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނުން
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ޝިރުކު ކުރުން އެކަލޭގެފާނުން މަނާކުރައްވަމުން،
އެކަމަށްޓަކައި އެކަލޭގެފާނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންކަމުން
އެފަދަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. އެއީ ޢަރަބިކަރައިގެ ޝައިޚް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބް رحمه
الله ވެސް، އެކަލޭގެފާނުގެ ދައުވަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible]. އެގޮތުން
އެބައިމީހުން [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] އެކަލޭގެފާނުން
[illegible] ވިދާޅުވިއެވެ: '[illegible] ﷲ [illegible].' އެއީ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
އެއީ [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible].

[25] މުޢައްޔަންކޮށް ވަކި މީހަކު ހާއްސަކޮށް ކާފިރުކުރުމުގެ މައްސަލައިގެ އިތުރު ތަފްސީލާއި އަދި އިބްނު ތައިމިއްޔާގެ
ބަސްތައް ބައްލަވާލަން އިމާމް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބު رحمه الله ގެ مفيد المستفيد في كفر تارك التوحيد ރިސާލާ
ބައްލަވާށެވެ. އެރިސާލާގެ ދިވެހި ތަރުޖަމާވެސް [illegible] [illegible] ޝާއިޢުކޮށްފައެވެ.

والله سبحانه أعلم، وصلى الله على سيدنا **محمد**، وعلى آله وصحبه وسلم.